Η «Λογική των Πολλαπλών Μορφών»

*(ριζοσπαστική αναβάθμιση των «**Νόμων της Μορφής**» του **George Spencer Brown**)*

του Γιώργου Α. Στάθη

(μία εισαγωγή στη θεωρία που περιγράφεται αναλυτικά στο site **http://multiforms.netfirms.com**)

Εισαγωγή για τους Έλληνες αναγνώστες

1) Τι είναι οι «Νόμοι της Μορφής»

Πριν πολλά χρόνια, είχα μεταφράσει τους «**Νόμους της Μορφής**» του **George Spencer Brown** στα **Ελληνικά**. Μετά από άκαρπες (τότε) προσπάθειες να βρω *εκδότη*... απηύδησα! Σήμερα (το 2007) η παλιά εκείνη *δακτυλογραφημένη* μετάφραση παραμένει στα χέρια μου, *ανεκμετάλλευτη*...

Το επαναστατικό βιβλίο του **George Spencer Brown** «Οι Νόμοι της Μορφής» εκδόθηκε πρώτη φορά το 1969, και επανεκδόθηκε *πολλές φορές* από τότε. Η αξία του, κατά ομολογία πολλών σύγχρονων φιλοσόφων και επιστημόνων- παραμένει *ίδια*, δηλαδή *τεράστια*, τόσο για τη δική μας εποχή (των αρχών του 21^{ου} αιώνα), όσο και για τη δεκαετία ’60, όταν γράφτηκε. Ασχολήθηκα για πρώτη φορά μαζί του στα τέλη της δεκαετίας ’70, και το διάβασα τουλάχιστον *επτά φορές*, μέχρι να το *κατανοήσω πλήρως!* Παρόλο που είναι σίγουρα *συναρπαστικό* και... *μεγαλειωδώς απλό* (σε πολλά τμήματά του), δεν είναι εύκολα κατανοητό -*σαν σύνολο*- από αναγνώστες που δεν έχουν κάποια ελάχιστη *εξοικείωση* με τον τομέα της μαθηματικής (ή «Τυπικής») *Λογικής*. Και επειδή τέτοια εξοικείωση *δεν* είχα ούτε εγώ, όταν διάβασα πρώτη φορά τους «Νόμους της Μορφής», αναγκάστηκα να ζητήσω τη βοήθεια φίλων (και *άλλων* βιβλίων) ώστε να μάθω αρκετά στοιχεία *Τυπικής Λογικής*, για να μπορέσω να παρακολουθήσω τις (διάσπαρτες στο βιβλίο) «αποδείξεις θεωρημάτων» που παράθεσε ο συγγραφέας των «Νόμων της Μορφής» για να στηρίξει τα (άκρως συναρπαστικά και ριζοσπαστικά) *φιλοσοφικά συμπεράσματά του*. Αυτά τα συμπεράσματα είναι *ρηξικέλευθα*, όχι μόνο για τον (κάπως τεχνικό) χώρο της «Τυπικής Λογικής», αλλά για το *σύνολο* της ανθρώπινης σκέψης, της ανθρώπινης *διανόησης* και των *«θεμελιακών τρόπων συλλογισμού»* που χρησιμοποιεί ο πολιτισμός μας χιλιάδες χρόνια -*τουλάχιστον* από την εποχή του Αριστοτέλη.

Η *κεντρική ιδέα* του **George Spencer Brown** που αναλύεται με *κομψούς* (και μερικές φορές *πολύ παράξενους*) τρόπους στο βιβλίο του, είναι ότι η «θεμελιακή φύση» του Νού και της Νόησης *δεν* είναι η «Λογική του Αριστοτέλη», αλλά *ούτε και* η σύγχρονη Μαθηματική (Τυπική) Λογική, που γέννησε την *τεχνολογία* (με αποκορύφωμα την *Πληροφορική,* όπως την απολαμβάνουμε σήμερα) αλλά... είναι μία *άλλη*, *πολύ περισσότερο θεμελιώδης* νοητική και αντιληπτική *λειτουργία*, για την οποία -μέχρι τώρα- γνωρίζαμε *ελάχιστα*: - Πρόκειται για μία *θεμελιώδη πράξη του Νού,* δηλαδή *οποιουδήποτε Νού,* ακόμη και του Νού της... αμοιβάδας (αν... υπάρχει τέτοιο πράγμα), η οποία περιγράφεται από τον Brown σαν ο σχηματισμός ενός «Αρχικού Ορίου» ή «Διάκρισης» μεταξύ «εσωτερικού» και «εξωτερικού» κόσμου. Από τη στιγμή δηλαδή, που ένας Νους (ή κάποιο Ον) *αντιληφθεί* τον περιβάλλοντα Χώρο (γύρω από τον εαυτό του) σαν κάτι *ξεχωριστό, διαφορετικό από τον εαυτό του,* από τη στιγμή που σχηματίσει την *«Πρώτη Διάκριση»* ανάμεσα σε αυτά που είναι *«μέσα του»* και όσα είναι *«απ’ έξω του»,* τότε όχι μόνο «εξατομικεύεται» (αποκτώντας και τη δυνατότητα «έξυπνης επιβίωσης» μέσα στο περιβάλλον του) αλλά... κυριολεκτικά «γεννάει», ή «δημιουργεί» *τον ίδιο τον «Κόσμο»*, ***όπως*** -στη συνέχεια- τον *αντιλαμβάνεται,* ***εξ ολοκλήρου!***

Στην Ελλάδα, έχουμε συνηθίσει -από πολύ παλιά- να *διακρίνουμε* σχετικά «εύκολα» (ή μάλλον... *αυτονόητα*) τον «εξωτερικό κόσμο», *από* τον «εσωτερικό». Ο εξωτερικός κόσμος, για εμάς τους *μεσογειακούς*, είναι *συνυφασμένος* με τα τοπία, τα βουνά, τις θάλασσες, τα... βότσαλα (κλπ.) και τα υπόλοιπα «αντικείμενα» που βρίσκονται έξω από τα όρια της αντίληψής μας, τα οποία είναι

υπαρκτά και (ταυτόχρονα) *απτά στοιχεία* του «εξωτερικού κόσμου». *Δεν* είναι (για όλους εμάς, τους *μεσογειακούς λαούς)* αντικείμενο «φιλοσοφικής αμφισβήτησης», ο «εξωτερικός κόσμος»!

Ο μεγαλύτερος (ίσως) ποιητής μας, ο **Οδυσσέας Ελύτης,** ύμνησε *εξίσου* τον *εσωτερικό* και τον *εξωτερικό* κόσμο, αλλά έγραψε χαρακτηριστικά: *«Θάλασσα λανθασμένη,* ***δεν*** *γίνεται»!* Δηλαδή, *δεν* έχουμε τη διάθεση να σταθούμε «μυστικιστικά» ή... υπεροπτικά(!) απέναντί του, όπως (π.χ.) οι *Βουδιστές γκουρού,* οι οποίοι αμφισβήτησαν *την ίδια την ύπαρξη* του εξωτερικού κόσμο, αφού -σύμφωνα με τη δική τους φιλοσοφία- αποτελεί «προβολή του πνεύματος». *Ούτε* έχουμε, επίσης, την *υπομονή* ορισμένων... Βόρειων, να στοχαζόμαστε με βάση μία «επιστημονική οπτική γωνία» μέσα στην οποία *–πάλι-* ο *εξωτερικός κόσμος* δεν θεωρείται παρά «απλή *κατασκευή του νού»!...*

Από την άλλη πλευρά, *ο τρόπος με τον οποίο διακρίνουμε* (όχι μόνο εμείς οι «μεσογειακοί», αλλά και πολλοί *άλλοι* λαοί, καθώς και πολλοί άλλοι... *άνθρωποι*, ανεξαρτήτως τόπου ή καταγωγής)... τον Εσωτερικό από τον Εξωτερικό Κόσμο, δίνει *ξεχωριστό βάρος* και *προνομιούχα θέση* στο ίδιο το «πνεύμα» ή την «ψυχή», έναν Εσωτερικό Χώρο, *μη-υλικό*, που ταυτίζεται με όσα βρίσκονται «μέσα μας» (σε *αντίθεση* με όσα βρίσκονται «*μόνο απ' έξω μας*»).

Λογικό επακόλουθο της *διάκρισης* ανάμεσα σε Μέσα και Έξω κόσμο, είναι η «δυϊστική» σκέψη, που αντιμετωπίζει *εντελώς διαφορετικά* τα περιεχόμενα του *Μέσα* από τα περιεχόμενα του *Έξω*. Ο Υλισμός και ο Ιδεαλισμός αποτελούν *οπτικές γωνίες* που δίνουν (η κάθε μία τους) διαφορετική *προτεραιότητα,* ή *βάρος* και *σημασία*, στο ρόλο των *περιεχομένων*, είτε του Εσωτερικού είτε του Εξωτερικού κόσμου: Ο «εξωστρεφής» υλιστής βλέπει μόνο «έξω», και ο «εσωστρεφής» ποιητής ή «πνευματικός άνθρωπος» βλέπει –κυρίως- «μέσα του» ή και «μέσα μας». Πολύ μεγάλο μέρος, λοιπόν της *λογοτεχνίας*, ασχολείται *όχι* με τον «εξωτερικό κόσμο» (των «αντικειμένων» και της «ύλης») αλλά με *τα περιεχόμενα των εσωτερικών κόσμων,* τόσο του συγγραφέα, όσο και των... αναγνωστών, καθώς επίσης τους *εσωτερικούς κόσμους* των «ηρώων» ή των *πρωταγωνιστών* του.
Σε αντίθεση με τη *δυϊστική σκέψη* της Δύσης, άλλοι λαοί, περισσότερο μακρινοί και απόμακροι, ιδίως όσοι έχουν κεντρική φιλοσοφία και νοοτροπία τους το Βουδισμό (ή τον Ινδουισμό), έχουν την τάση να συλλαμβάνουν τη «μη-δυαδικότητα» μεταξύ των *εξωτερικών* και των *εσωτερικών* φαινομένων. Ιδίως για τους Βουδιστές, η «Νιρβάνα» είναι ένας χώρος *«μη-διάκρισης»* ανάμεσα σε Μέσα και Έξω κόσμο, που χαρακτηρίζεται επίσης από την *αρμονία* και την *ευδαιμονία*. Αλλά και ο *κόσμος της οδύνης* (ή της υλικής ύπαρξης) περιγράφεται σαν μία *φυλάκιση* του εσωτερικού κόσμου απ' τα *δεσμά της ύλης* (ή *εξωτερικού κόσμου*), δεσμά τα οποία όμως –σε τελική ανάλυση- *δεν* είναι ούτε απόλυτα, ούτε αιώνια, παρά μόνο... φανταστικά, ή *πλαστά!* Η «ακαθαρσία» όμως, που καλύπτει την Εσωτερική Διαύγεια του πνεύματος προκαλεί μία *ψευδαίσθηση* «στερεότητας» και «πραγματικότητας», στο όριο μεταξύ Μέσα και Έξω κόσμου, ένα όριο που... *δεν* ισχύει σαν κάτι «υπαρκτό» για τον «φωτισμένο» ή τον «διαυγή» Νου: Αυτός αντιλαμβάνεται την ενότητα, ή -καλύτερα- τη «*μη-δυαδικότητα*» μεταξύ Εσωτερικού και Εξωτερικού Κόσμου, και είναι βέβαια σε θέση να *απολαμβάνει* το γεγονός ότι δεν περιορίζεται *καθόλου* από *καμία απολύτως διάκριση!*

Τελειώνω αυτή την παρένθεση με τη διαπίστωση ότι ο **George Spencer Brown**, ασχολούμενος με το θεμελιώδες αυτό «όριο» ή «διάκριση» μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού κόσμου, κατάφερε να το προσεγγίσει με απολύτως «πρωτογενείς» μεθόδους, οι οποίες οδήγησαν στην κατανόηση των «*Νόμων της Μορφής*», ή «*Νόμων της Διάκρισης*», όπως τους ονόμασε. *Μορφή* και *Διάκριση, δεν* είναι κάτι *ξεχωριστά*, αφού ο σχηματισμός *Ορίου* «μέσα σε έναν (αδιαφοροποίητο) κόσμο», στον οποίο –αρχικά- «μπορούμε να χαράξουμε τα όρια *όπου* επιθυμούμε», και όπου «ο κόσμος φαίνεται *αρχικά* σαν *κινούμενη άμμος* κάτω από τα πόδια μας» (όπως λέει ο **Brown**), οδηγεί με *απόλυτη ακρίβεια* στην «πρώτη εμφάνιση» της *Μορφής*, μέσα σε έναν *άμορφο* ή *αδιαφοροποίητο* Χώρο, που είναι (βέβαια) ο πρωταρχικός ή αρχέγονος *Χώρος του Νου,* ίδιος περίπου με το Χώρο της *Νιρβάνα των Βουδιστών,* αλλά και *παρόμοιος με* τον «Φυσικό Χώρο *πριν από το Big Bang».*

Οι «Νόμοι της Μορφής» είναι λοιπόν οι νόμοι που διέπουν τη Διάκριση ή το Όριο ανάμεσα σε Μέσα και Έξω (κόσμο). Ο **George Spencer Brown** έδειξε ότι οι *βασικοί Νόμοι* είναι μόνο *δύο:*

1) Ο *πρώτος Νόμος* λέει ότι «αν διασχίσουμε το *ίδιο* όριο *δύο φορές*, ξαναγυρίζουμε στο σημείο όπου βρισκόμασταν *πριν* διασχίσουμε το όριο», και είναι... *περίπου αυτονόητος* αυτός ο Νόμος!
Το «αυτονόητο», έγκειται στο γεγονός ότι «ξεκινάμε από το Κενό» (ή «αδιαφοροποίητο χώρο»), όπου *χαράσσουμε ένα και μοναδικό όριο.* Εφόσον όμως δεν υπάρχει (σ' αυτό το στάδιο) *κανένα άλλο όριο*, εκτός του *ενός* και *μοναδικού* που «κατασκευάσαμε», δεν υπάρχει και τρόπος για να... *ξεφύγουμε* από την *επάνοδο* στο σημείο ή την «πλευρά» αυτού του ορίου, *απ' όπου ξεκινήσαμε!*

2) Ο *δεύτερος Νόμος* του George Spencer Brown λέει ότι όσες φορές κι αν «χτυπήσουμε» πάνω *στο ίδιο όριο*, το όριο αυτό παραμένει *ίδιο.* ΔΕΝ δημιουργούμε «καινούργιο όριο» όταν (το μόνο που κάνουμε είναι το να) *προσκρούομε* πάνω στο *μοναδικό όριο* (που κατασκευάσαμε)! Αυτός ο νόμος είναι εξίσου... προφανής (ή αυτονόητος) όπως και ο Πρώτος Νόμος του Brown. Το μόνο που είναι *κάπως δυσκολότερο,* σε αυτή την περίπτωση, είναι το πως... οραματιζόμαστε, ή το πως *παριστάνουμε* αυτή τη δεύτερη περίπτωση, αν θέλουμε να την αντιμετωπίσουμε συστηματικά και μεθοδικά, σαν *ένα σύστημα μαθηματικών ή λογικών συμβόλων...*

Ο *τρόπος* με τον οποίο ξεκινάει ο George Spencer Brown την *θεμελιακή του προσέγγιση*, είναι πολύ συναρπαστικός, αλλά και... *παράξενος:* Τα σύμβολά του δεν θυμίζουν *κανένα γνωστό σύμβολο* της Λογικής. Μας ζητάει όμως να *οραματιστούμε,* για λόγους ευκολίας (και *νοητικής ακρίβειας*) το (ένα και μοναδικό) «όριο του Νου», σαν έναν «κύκλο», σχεδιασμένο σε ένα «λευκό χαρτί ή επίπεδο». Ο κύκλος αυτός, από τη στιγμή που τον σχεδιάζουμε, *δημιουργεί* ένα όριο ανάμεσα στο «εσωτερικό» και το «εξωτερικό» του. Είναι έτσι *περίπου προφανές*, ότι «εσωτερικό» είναι αυτό που βρίσκεται *μέσα στον κύκλο,* και «εξωτερικό» είναι αυτό που βρίσκεται *έξω από τον κύκλο:*

Όμως, κάθε φορά που σχεδιάζουμε αυτό τον (ίδιο) κύκλο, δηλαδή κάθε φορά που διακρίνουμε ανάμεσα σε ένα «εσωτερικό χώρο» και έναν «εξωτερικό», πρέπει να... θυμόμαστε (πράγμα που βρήκα αρκετά... δύσκολο -στην αρχή- όταν διάβασα *πρώτη φορά* το βιβλίο του Brown)… ότι ο κάθε (νέος) κύκλος που σχεδιάζουμε, *δεν* είναι διαφορετικός σε νόημα και σε «περιεχόμενα» από τους... προηγούμενους κύκλους (που ίσως έχουμε *ήδη* σχεδιάσει). Εφόσον ασχολούμαστε («εξ ορισμού») με *έναν και μοναδικό* κύκλο (ή όριο), είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε ένα «νοητικό άλμα» στην κατανόησή μας, *όχι* προς την κατεύθυνση κάποιας... πολυπλοκότητας(!), αλλά προς την κατεύθυνση μιας πρωτοφανούς (και αρχικά... *ακατανόητης*) ***απλότητας!*** Οδηγούμαστε τότε, με απόλυτη ακρίβεια, στη *σωστή απεικόνιση* των «Νόμων» του Brown, σαν *αρχέγονες εξισώσεις* ή *αξιώματα*, που ορίζουν *σχέσεις* ανάμεσα στο (μοναδικό) όριο–κύκλο και *τον ίδιο του τον εαυτό:*

Πρώτη «αρχική σχέση» («Πρώτος Νόμος της Διάκρισης», ή «Νόμος της Ακύρωσης»)

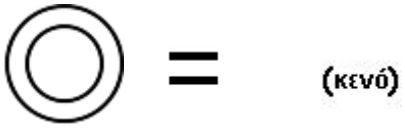

Δεύτερη «αρχική σχέση» («Δεύτερος Νόμος της Διάκρισης», ή «Νόμος της Κλήσης»)

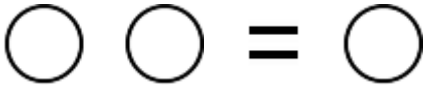

Αυτοί οι *θεμελιακοί νόμοι,* που είναι «αρχικές σχέσεις» (σαν αξιώματα), χρησιμοποιούνται στη συνέχεια σαν «*εργαλεία απλοποίησης»,* από το υπόλοιπο βιβλίο του George Spencer Brown, με τον ίδιο –περίπου- τρόπο που οι νόμοι της (πολύ γνωστής μας) «Λογικής Άλγεβρας Boole» είναι εργαλεία «*μαθηματικής απλοποίησης»* λογικών *παραστάσεων,* που *περιέχουν είτε «1», είτε «0».* (Με

παρόμοιο τρόπο, αλλά όχι και... *εντελώς* ίδιο, αφού στο σύστημα του Brown *δεν* υπάρχει *καν* σύμβολο για το «λογικό μηδέν»! Το *μηδέν* είναι η «απουσία συμβόλου» ή «απουσία διάκρισης». Έτσι το «0», δηλαδή οι παραστάσεις που απλοποιούνται σε «μη-διάκριση», στο σύστημα του Brown, *δεν* αντιστοιχεί σε *κανένα απολύτως σύμβολο,* και... λάμπει ***μέσω της απουσίας του****!)*

2) Από τους «Νόμους της Μορφής» στη «Λογική Πολλαπλών Μορφών»

Μετά από μια αρχική περίοδο μελέτης και συστηματικής ενασχόλησης (που κράτησε 2-3 χρόνια) οδηγήθηκα (εντελώς *απροσδόκητα*!) σε κάποιες ενδιαφέρουσες *βελτιώσεις και επεκτάσεις* αυτής της παράξενης *θεωρίας του* βιβλίου «Νόμοι της Μορφής», μιας θεωρίας τόσο *μεγαλοφυώς απλής*, ώστε χαρακτηρίστηκε κάποτε σαν *«ένα σύστημα Λογικής πιο κατάλληλο για* ***αμοιβάδες****, παρά για ανθρώπους»* (σε ένα άρθρο του περιοδικού «**Personal Computer World**", το έτος 1982).

Ο George Spencer Brown ασχολήθηκε στο βιβλίο του με συνέπειες των δύο «*θεμελιακών νόμων» (*που περιγράφτηκαν προηγουμένως), και από τους 2 αυτούς «αριθμητικούς νόμους», δηλαδή από την «αρχέγονη αριθμητική» τους, μία αριθμητική «με *ένα μόνο* σύμβολο», δηλαδή τη «μοναδική διάκριση», προχώρησε γρήγορα στην εξαγωγή δύο *άλλων νόμων* («αλγεβρικών» αυτή τη φορά), όπου εμφανίζονται *αλφαβητικά σύμβολα «μεταβλητών»,* και παίζουν τον ίδιο ρόλο στο σύστημά του όπως τα *αλφαβητικά σύμβολα* μέσα στην **Άλγεβρα του Boole**. Η *μόνη ουσιαστική διαφορά* ανάμεσα στα σύμβολα του Brown και εκείνα της **Άλγεβρας Boole,** είναι το ότι τα σύμβολα του Brown εκπροσωπούν καταστάσεις που δεν είναι «1» και «0» αλλά «διάκριση» και «κενό», και βέβαια το «κενό» (ή «μη-διάκριση») *δεν* σχεδιάζεται, *ούτε* συμβολίζεται. (Π.χ. εξισώσεις όπου η δεξιά πλευρά τους ισούται με *κενό*, απεικονίζονται με *απουσία συμβόλου* στη δεξιά τους πλευρά).

Οδηγήθηκα σε *επεκτάσεις* αυτού του λογικού συστήματος, από τη στιγμή που αναρωτήθηκα *πως* θα ήταν αν εισάγουμε σε αυτό το σύστημα *περισσότερες* «διακρίσεις» από τη «μία και μοναδική διάκριση» (του Brown). Ο λόγος που το τόλμησα ήταν αρχικά *μεταφυσικός* και *ψυχολογικός:*

Μου φαινόταν (και μου φαίνεται *ακόμη)* κάπως... *δογματικό* ή *«απολυταρχικό»* το να θεωρούμε ότι όλη η Λογική στηρίζεται στις ιδιότητες *μίας και μοναδικής διάκρισης* μεταξύ μέσα και έξω κόσμου, που (προφανώς) *δεν* επιτρέπει την ύπαρξη (σε αυτό τον κόσμο) *περισσότερους από ένα παρατηρητή (ή Νου),* Η ύπαρξη *πολλών* διαφορετικών *όντων* (το καθένα *με δικό του* «σύστημα ορίων») μου φάνηκε επομένως *σχεδόν αυτονόητη!*

Βέβαια, είναι γεγονός ότι *όλοι μας*, τόσο στη «δυϊστική» Δύση, όσο και στη «μη-δυϊστική» Ασία, έχουμε... εθιστεί σε διάφορους *πνευματικούς δασκάλους* και «*πνευματικές παραδόσεις»*, που *δεν* αφήνουν και πολύ *περιθώριο*, για την ύπαρξη *διαφορετικών αντιλήψεων και «φορέων αντίληψης»* έξω από τον... εαυτό τους, και έτσι *όλοι εμείς* (σαν... πρόβατα) *εθιζόμαστε από πολύ νωρίς,* στο να θεωρούμε «απόλυτη αλήθεια» *ακριβώς και μόνο* όσα μας δίδαξε ο (εκάστοτε) δάσκαλός μας.

Πριν προλάβουμε να χαράξουμε *τα δικά μας όρια*, μας τα... επιβάλλουν *άλλοι,* για τους οποίους μάλιστα τα δικά μας όρια είναι *περίπου ανύπαρκτα!* Το... *σκαμπίλι του δασκάλου* (που... ευτυχώς σήμερα *καταργήθηκε*, για εμάς στη Δύση τουλάχιστον) ήταν ένα από τα «*μέσα οριοθέτησης*» της *παιδικής μας εμπειρίας*, όπου δεν υπήρχε τρόπος... *αντίρρησης.* Και η *λογική,* αυτό το... υπέρτατο εργαλείο της σκέψης και του συλλογισμού, μας διδάχτηκε και *μας επιβλήθηκε «άνωθεν»,* χωρίς κανείς να μας ρωτήσει, *αν συμφωνούμε ή όχι* με τους νόμους της, είτε τους φανερούς νόμους των μαθηματικών, είτε τους κρυφούς νόμους της «άγραφης ηθικής», που οι δάσκαλοί μας φρόντιζαν να τους μαθαίνουμε από πολύ νωρίς, *χωρίς καμία απολύτως αντίρρηση.* Επόμενο είναι λοιπόν, σε όλη αυτή την κατάσταση... *εξουσιαστικής λογικής*, να μην υπάρχει καν τρόπος να *διαχειριστούμε θεωρητικά* την... πολυμορφία και την *πολλαπλότητα απόψεων*, η οποία όμως –σήμερα- έχει γίνει κάτι περίπου *αυτονόητο*, χάρις στην... *ακατάπαυστη πολυλογία μας,* καθώς και την ακατάπαυστη πολυλογία που συναντάμε στα *μαζικά μέσα επικοινωνίας!*

Πειραματίστηκα λοιπόν αρκετό καιρό, με διάφορους τρόπους να εισάγουμε *«υποκειμενικότητα»* ή *«χρώμα»* στη *«διάκριση μεταξύ μέσα και έξω κόσμου»* που εξέτασε ο George Spencer Brown. Γρήγορα διαπίστωσα ότι *έπρεπε να τροποποιήσουμε μερικά από τα αξιώματά του,* ώστε αυτά τα αξιώματα να περιλαμβάνουν τώρα και μία *πρόσθετη διάσταση*, στις «διακρίσεις», κάτι σαν χρώμα (αρχικά) μέσα σε όλο αυτό τον κομψό *γκρίζο* «Λογισμό του Ενός και Μοναδικού Χρώματος»!...

Σ' αυτό το τολμηρό εγχείρημα, βοήθησε και το γεγονός ότι εκείνη την εποχή ήμουν... ζωγράφος! Επειδή δεν υπήρχαν τότε *υπολογιστές με ποντίκια και παλέτες*, πέρασα ατέλειωτες ώρες έχοντας δίπλα μου κουτιά με... μαρκαδόρους, διαφορετικών χρωμάτων, χρησιμοποιώντας διαφορετικού χρώματος μαρκαδόρους για να σχεδιάζω... *σχηματισμούς από κύκλους, πάνω σε άσπρα χαρτιά!*

Βοήθησε τότε επίσης και ένας φίλος (Ο Τάσος Πατρώνης) που μόλις είχε αποκτήσει *διδακτορικό δίπλωμα* στη *Μαθηματική Λογική και στις* ***Άλγεβρες Boole***. Ο Τάσος με έμαθε Λογική, δηλαδή με έμαθε όσα έπρεπε να ξέρω στο χώρο της (συμβατικής) «Τυπικής Λογικής», ώστε να μπορέσω να κατανοήσω *βαθύτερα* το έργο του Brown και να δουλέψω το θέμα που *άρχισε να με συναρπάζει:* Τις πιθανές *επεκτάσεις του Brown* στην κατεύθυνση μιας *Πολλαπλότητας Διακρίσεων,* η οποία θα κατάφερνε επίσης να εκφράσει την «**Πολλαπλότητα των Όντων**» (ή «φορέων διάκρισης»)...

Μετά από 2-3 χρόνια ακατάπαυστων πειραματισμών και κάμποσες… *αποτυχημένες προσπάθειες* (που οδηγούσαν σε διαφόρων ειδών *αντιφάσεις*), προέκυψε ένα *εντελώς νέο* σύστημα Λογικής, το οποίο αποτελεί (όπως αποδείχτηκε *και* «τυπικά») *γενίκευση* του «Λογισμού των Διακρίσεων» του Brown: Αντικαθιστώντας κάποιες «γενικεύσεις» με «ειδικές τιμές», προκύπτει δηλαδή (και πάλι) το «παλιό σύστημα» (του Brown) αλλά το νέο «γενικευμένο σύστημα» απόκτησε τώρα κάποιες νέες ιδιότητες (και *εκφραστικές δυνατότητες*) που *λείπουν* από το αρχικό *Λογισμό των Διακρίσεων* του Brown. Η πιο σημαντική «νέα εκφραστική δυνατότητα», είναι η «*πολλαπλότητα όλων των διακρίσεων»*: Στο νέο λογικό σύστημα, οι διακρίσεις είναι «*εξ ορισμού πολλαπλές»!* Αντιστοιχούν δηλαδή σε *πολλαπλές* «πηγές διάκρισης»/*«νόες»* που «χαράσσουν όρια», σε έναν κόσμο που είναι -τώρα- *συλλογικό κατασκεύασμα»,* και *κανένας νους* δεν υποχρεώνεται πια να «*υποταχθεί σε έναν απόλυτο κοινό νου»* (π.χ. κάνοντας *ίδιες διακρίσεις* με αυτόν). Αντίθετα, η «πολλαπλότητα των διακρίσεων» είναι πλέον *θεμελιακή,* και εγγυάται την «πολλαπλότητα απόψεων» καθώς και την «πολλαπλότητα των όντων» στο νέο σύστημα, που ονομάστηκε ***«Λογική Πολλαπλών Μορφών».***

Η **Λογική των Πολλαπλών Μορφών** είναι γενίκευση και επέκταση των «Νόμων της Μορφής», προς μία κατεύθυνση πολυμορφίας, και ταυτόχρονα μίας Λογικής «πολλαπλών τιμών αλήθειας». Τα αξιώματά της είναι *τρία:*

1) **«Εν το Παν», ή «οτιδήποτε or 1 = 1» (όπου «1» συμβολίζει «τα πάντα»).**
2) **«Καθε διάκριση που διακρίνει τον εαυτό της *αυτο-ακυρώνεται*», ή «X *xor* X = X».**
3) **«Αντίληψη», ή «κάθε τι έξω από ένα όριο εισάγεται ή ακυρώνεται εντός του ορίου»**

Ο τρίτος Νόμος, φαίνεται κάπως δυσνόητος αλλά είναι *σχεδόν αυτονόητος:* Αν λάβουμε υπ' όψη το γεγονός ότι κάθε διάκριση ή μορφή αποτελεί όριο (κάποιας) αντίληψης (ή *συνειδητότητας*), ο νόμος αυτός εκφράζει το *απλό γεγονός* ότι «οτιδήποτε *έξω* από την αντίληψή μας, μπορούμε και να το αντιληφθούμε ή να το φανταστούμε», αλλά και ταυτόχρονα το απλό γεγονός ότι αυτό που είναι «*μέσα»* στην αντίληψη ή τη φαντασία μας, *δεν* χρειάζεται να το κρατάμε *μέσα* στη φαντασία μας,, αν αντιληφθούμε ότι υπάρχει *επίσης* «απ' έξω μας». Ο καλύτερος τρόπος να κατανοήσουμε τον *τρίτο νόμο* της **Λογικής Πολλαπλών Μορφών** είναι μέσω του ακόλουθου *διαγράμματος:*

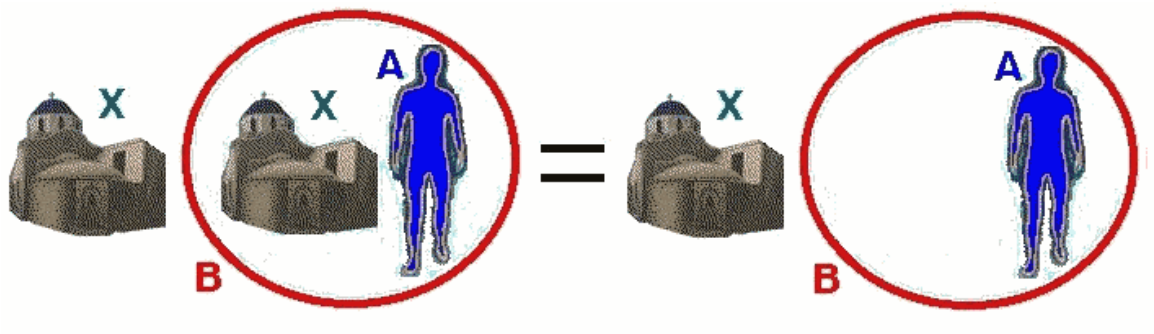

Σ' αυτό το διάγραμμα, αν Β είναι μία Διάκριση της Αντίληψης (ή «όριο του Εγώ»), Χ είναι μία μορφή του «εξωτερικού κόσμου, και Α είναι μία «εσωτερική μορφή» (που δεν υπάρχει έξω από το Εγώ Β) τότε (ο Νόμος της Αντίληψης εκφράζει το γεγονός ότι) η εξωτερική μορφή Χ μπορεί να «εισαχθεί» στο εσωτερικό της αντίληψης Β, αλλά και (αντίστροφα) μπορεί να «σβηστεί» ή να ακυρωθεί στο εσωτερικό της αντίληψης Β, αν (και μόνο αν) υπάρχει ταυτόχρονα «απ' έξω της».

Με άλλα λόγια, η αντίληψη μπορεί να εσωτερικεύει γεγονότα του εξωτερικού κόσμου, αλλά και (αντιστρόφως) να τα ξεχνάει ή να τα ακυρώνει εάν (και μόνο εάν) υπάρχουν και *έξω* (από αυτή)..

Στη **Λογική Πολλαπλών Μορφών** οι διακρίσεις (ή «μορφές») μπορούν να είναι *πολλών ειδών,* αντιπροσωπεύοντας διαφορετικές πηγές αντίληψης (ή συνειδητότητας). Ο Νόμος της Ακύρωσης του George Spencer Brown γενικεύεται, και γίνεται Νόμος της Ακύρωσης μίας διάκρισης *με τον εαυτό* της (αλλά *μόνο* με τον εαυτό της). Έτσι, *διαφορετικές διακρίσεις* μπορούν να συνυπάρχουν στον ίδιο χώρο, αλλά ενίοτε «συρρικνώνονται», με *διαδοχικές κλήσεις* των *τριών αξιωμάτων.*

Το **Πρώτο Αξίωμα** της **Λογικής Πολλαπλών Μορφών** («**εν** το παν», ή «1 or X = 1») μπορεί και να εξαχθεί σαν αποτέλεσμα μιας «πρωτογενούς νοητικής κατασκευής», με τον ακόλουθο τρόπο:

1) Έστω **I** = το (άπειρο) σύνολο *όλων* των διακρίσεων (που μπορούν να γίνουν στο σύμπαν)
2) Έστω **X** = μία οποιαδήποτε διάκριση ή μορφή.
3) Εφόσον το **1** περιέχει (εξ ορισμού) *κάθε* διάκριση (στο σύμπαν) => περιέχει *και* την Χ.
4) Επομένως,, η «ένωση του 1 με το Χ» ισούται με (το ίδιο το) **1**.
5) =>. «1 or X = 1» (σε **άλγεβρα Boole**, αλλά και σε **Λογική Πολλαπλών Μορφών**).

Από τα **αξιώματα** της **Λογικής Πολλαπλών Μορφών** προκύπτουν πολλά **θεωρήματα,** αλλά και *φιλοσοφικές συνέπειες*, ενίοτε σε κατευθύνσεις *χρήσιμες* (π.χ. για αποδοτικότερες υπολογιστικές μεθόδους **Λογικής**, π.χ. ο «**Αλγόριθμος Ιφιγένεια**»), αλλά και πρωτόγνωρες, ή συναρπαστικές...

Ανάμεσα σε πληθώρα *άλλων* θεωριών, που επέκτειναν (η καθεμία με το *δικό της* τρόπο) το έργο του **George Spencer Brown**, η **Λογική Πολλαπλών Μορφών** έχει *σημαντική* θέση, αφού έχει καταφέρει (1) να αποδείξει ότι *το ίδιο* το σύστημα του **George Spencer Brown** αποτελεί «απλό **υποσύνολό της**», και ότι (2) μία από τις *σημαντικότερες* «γενικεύσεις των Νόμων της Μορφής», η άλγεβρα του **William Bricken**, δεν είναι τίποτε άλλο από ***ειδική περίπτωση*** των «Πολλαπλών Μορφών»: Αν αντικαταστήσουμε το (γενικής φύσεως) όριο Β (στο διάγραμμα του Τρίτου Νόμου «αντίληψης») με το *συγκεκριμένο* όριο «1» (όπου 1 = το άπειρο σύνολο *όλων* των διακρίσεων), τότε τα αξιώματα της **Λογικής Πολλαπλών Μορφών** μετασχηματίζονται στα *τρία αξιώματα της άλγεβρας του* **Bricken**. (Ο μετασχηματισμός είναι 1-προς-1 και η **απόδειξή του** *αναμφισβήτητη.* Επομένως *και* η Λογική του **Bricken** είναι *απλό υποσύνολο* της **Λογικής Πολλαπλών Μορφών**!)

Αναλυτική παρουσίαση της **Λογικής Πολλαπλών Μορφών** υπάρχει στα *εξής* **site** (προς το παρόν *μόνο* στα αγγλικά): **http://multiforns.netfirms.com** και **http://www.omadeon.com/logic**).